

Doğanın Hakları Var

Son otuz yıldır devlet politikası haline gelmiş neoliberal politikaların meyvelerini hep birlikte yemeye başladık. Kamu hizmetlerinin özel hukuk kişileri eliyle gördürülmesi, şirketleştirme ve yeni dünya düzenine uyum adıyla başlayan süreç, devletin ekonomi alanından elini çekmesi ve daha fazla demokrasiye zemin hazırlanması propagandasıyla bugünlere geldi. Geldiğimiz noktada ise devlet eliyle yaratılan yeni bir sermaye sınıfı, tüm ekonomik hayatı denetim altına alan bir devlet ve sıfır noktasında bir demokrasiyle bizi karşı karşıya bıraktı.

Kamu malı niteliğinde olan iktisadi devlet teşekküllerinin özelleştirilmesi, istihdam biçimlerinin esnekleştirilmesi, devletin ekonomiden elini çekmesi gerektiğini söyleyenlerin temel şiarıydı. Bu süreci, doğanın da şirketlerin sınırsız sömürüsüne açan 2000'li yıllar izledi. Kamu varlıkları gibi doğa varlıkları da piyasanın malı haline getirildi. Hava, su, toprak sınırsız ve kontrolsüzce sermayenin hizmetine sunuldu. Vardığımız noktada tüm doğa ve kamu varlıklarının esnek hukuk kurallarıyla sermayenin denetimine girdiğini görüyoruz. Yatırımların önündeki her türlü engeli kaldırmak görevimizdir diyen hükümetler, yurttaşların hak arama çabalarını boşa çıkardı. Bergama Altın Madeni Karşıtı Hareket'ten bugüne binlerce yargı kararını uygulamayan idareler, Türkiye'nin demokratik bir hukuk devleti olmasının önüne geçti. Yargı yoluyla devlet yönetimine katılmak isteyen yurttaşların ve demokratik kitle örgütlerinin dava açma süreçleri usul kurallarıyla zorlaştırıldı. Dava menfaati, süre gibi usul kuralları; bilirkişi ücretler gibi yargılama mekanizmaları yurttaşların karar alma sürecine katılmasının olanaklarını sınırlandıranın aracı haline getirildi. Sınırsız büyümeye yüzünü dönen bu politikalar sonucunda, Türkiye'de hukuki güvence sistemleri aşıldı.

Bu dünyada sadece sadece zenginler ve sadece hükümetler yaşamıyor. Bu dünyada tütün, pamuk, buğday, üzüm üreticileri, maden işçileri yaşıyor. Bu dünyada İkizdere'nin yamacında bir çınar yaşıyor. Double yollarımızdan karşıya geçemeyen kör bir tilki yaşıyor. Suyu yatağından koparılmış dereler yaşıyor.

Doğanın haklarını insanların iyi yaşama haklarıyla birlikte korumak, geliştirmek ve iyileştirmek bugün bizim için bir sorumluluk veya ödev olmanın ötesinde bir zorunluluktur. Ne için yaşıyoruz sorusuna verilecek gerçek cevap budur. Doğadan, insanlardan, kültürel ve biyolojik çeşitlilikten korkmayan bir toplumsal, siyasal, ekonomik sisteme ihtiyaç var. Bu sistemin kurucu unsuru olacak hukuk kurallarını oluşturmak için yol yürüyen biz hukukçular, adalet, eşitlik ve ekolojik iyileştirme kurallarına göre hareket edildiği zaman bu ülkede hepimize yetecek toplumsal zenginlik olduğunu biliyoruz.

Aç gözlü, gözü dönmüş ve kar hırsı dışında başka bir hukuk tanımayanların inat ettiği gibi korkulacak bir dünyada yaşamıyoruz. Bu coğrafya binlerce uygarlığı ve milyonlarca canlıyı doyurdu. Şimdi bu coğrafya çanlarını çalıyor. Enerjiyi, suyu, toprağı, kültürü ve ezcümle bir hayatı hakça ve adaletli yaşamadığımız zaman başımıza gelenleri hep tufan hikayeleriyle bize anlattı bu coğrafya. Rekabeti, hırsı, acıyı öven ve böyle bir tarihi kader olarak dayatanlara karşı sözümüz hukuku sömürden, ezme ve ezilme biçimlerinden, hiyerarşiden, ataerkillikten kurtarmak olacaktır.

Bu nedenle, ikincisi düzenlenen Çevre ve Kent Hukuku Kurultayı bileşenleri olarak, doğa varlıklarının kendi yaşamlarını devam ettirme hakkını tanımayan bir hukuk sisteminin en temel insan haklarının kullanılmasına da olanak sağlayamayacağını kabul ediyoruz.

Canlıların kültürel, biyolojik gelişme hakkını görmezden gelen, iyi yaşama haklarını tanımayan, ortak mirası savurganca tüketen bir siyasal kültürün ve bu kültüre beşiklik eden kapitalist değerler sisteminin ahlaki, sosyal ve kültürel olarak çökmeye mahkum olduğunu işaret ediyoruz.

Bu gidişi gören, doğanın haklarını tanıyan, suyu, havayı, toprağı ve yaşamın tüm bileşenlerini koruyan bir hukuk sisteminin kurulmasının toplumsal çöküşü engelleyecek acil önlemler manzumesiyle hayat bulacağını ifade ediyoruz.

Bu nedenlerle,

Yurttaşların devletin karar alma süreçlerinde etkin olmasının önü ivedi olarak açılmalıdır. Yargı yoluyla karar alma süreçlerine katılma iradesini sergileyen yurttaşların doğa ve insan hakları pratiklerinin toplumsal kamusal düzenin kuruluşu için gerekli olduğu görülmelidir.

Adalet duygusunu inşa etmek için doğanın korunması, doğa varlıklarının haklarının tanınmasında üstün kamu yararı olduğu kabul edilmelidir. İklim değişikliği, kuraklık, sellerle perçinlenen yeni yoksulluk düzenine karşı ekolojik ilkelere bağlı olarak, toplumsal adaletsizlik ve eşitsizliklerin daha fazla derinleşmesini önleyici demokratik, sosyal yönetim politikaları geliştirilmesi gerekmektedir. Kalkınma adıyla sunulan yatırımların, doğanın ve toplumun hilafına sonuçlar doğurmasının önüne geçilmesi için, kalkınma politikalarının her kademesinde söz, yetki ve karar vericilerinin açık, denetlenebilir, şeffaf ve hesap verebilir bir idari alışkanlıkla hareket etmesi gerekmektedir.

Doğanın ve emeğin eşgüdümlü biçimde yoksullaşmasına, kültürel ve biyolojik çeşitliliği büyük ölçekli etkilenmesine yol açan ve açacak olan her türlü idari karar alma süreci öncesinde ve karar alma sürecinde yurttaşların da karar verici kılınmasının idari ilkeleri geliştirilmelidir. Toplumsal ve ekolojik maliyetleri öteleyen değil; bu maliyetlerin ortaya çıkmasını engelleyecek, eşitsizlik ve adaletsizliği derinleştirmeyecek hukuk usul kurallarının gelişmesi sağlanmalıdır. Hızlı büyümeye odaklanmış şirketlerin yatırımlarının ekolojik tahribata yol açmaması için idari, cezai ve toplumsal denetim mekanizmaları etkin hale getirilmeli, şirketlerin yatırımlarının doğa ve insan haklarını ihlal etmeyeceğinin yazılı taahhütleri alınmalıdır. Kirlilik ortaya çıkmadan önce, ön tedbirli yaklaşım (ihtiyatlık ilkesi) işletilmeli ve kamu yararı açısından kültür ve doğa varlıklarının kamusal yönetimi esas alınmalıdır. Ortak mirasını koruyamayan hiçbir toplum ve uygarlık ebedi ve ezeli huzuru yakalayamaz. Bu nedenle, yağmaya dayanan bir büyümenin gelişme olmadığı görülmeli, doğayla birlikte yaşayabilmemize olanak sağlayacak, evrensel ve anayasal düzeyde ortaya çıkan hukuki güvenceler hukuk sistemimizde karşılığını bulmalıdır.

Saygılarımızla.

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ

ÇEVRE VE KENT HUKUKU KOMİSYONU